

Оксана Коротюк

кандидат юридичних наук,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ,
докторант кафедри кримінального права та кримінології,
приватний нотаріус Київського міського нотаріального округу
Україна, Київ
ovk@korotyuk.com
ORCID ID: 0000-0003-0081-3901

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ЕКОНОМІЧНИХ ТА ІНШИХ ІНТЕРЕСІВ СУБ'ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ УЛОЖЕННЯМ 1903 РОКУ

Анотація. У статті проведено аналіз кримінально-правових положень Кримінального уложення 1903 року, які передбачали відповідальність за посягання на об'єкти права інтелектуальної власності, та визначено особливості кримінально-правової охорони економічних та інших інтересів суб'єктів права інтелектуальної власності на українських землях згідно із дослідженими кримінально-правовими нормами. Кримінальне уложення 1903 року відзначалося значною відмінністю від Уложення 1845 року, що виражалося як у значному скороченні кількості кримінально караних діянь, загальній гуманізації кримінальних покарань, так і у більш прогресивному підході до конструювання кримінально-правових положень. Наприклад, у ст. 1 вперше було прямо закріплено принцип «*nullum crimen sine lege*», тоді як у кримінальних законах попередніх часів він був закладений, але лише витікав із загального змісту статей. Аналіз кримінально-правових норм Кримінального уложення 1903 року положень дозволив дійти висновку, що кримінально-правова охорона об'єктів права інтелектуальної власності здійснювалася за рахунок: 1) кримінально-правових норм, що передбачали відповідальність за посягання на об'єкти авторського і патентного права. При цьому, правова охорона об'єктів авторського права була тісно пов'язана із цензурою і, фактично, була невіддільною від неї; 2) положень, що встановлювали кримінальну відповідальність за діяння, пов'язані із розголошенням таємниць; 3) положень, що стосувалися впровадження товарів на ринок і їх обігу на ринку, а також ввезення товарів на територію Російської Імперії, які передбачали відповідальність за такі діяння: а) діяння, пов'язані із незаконним виготовленням творів і їх впровадженням в обіг, у тому числі незаконним обігом обладнання, що може бути використане для незаконного виготовлення творів; б) діяння, пов'язані із незаконним продажем чи іншим розповсюдженням творів; в) інші діяння, пов'язані із незаконним обігом об'єктів права інтелектуальної власності.

Ключові слова: кримінально-правова охорона, об'єкти права інтелектуальної власності, кримінальна відповідальність, посягання, Кримінальне уложення 1903 року

Формул: 0, рис.: 0, табл.: 0, бібл.: 21

JEL Classification: K11, K14, O34

Oksana Korotiuk

PhD (Law),
Dnipropetrovsk State University Interior,
doctoral student of the Department of Criminal Law and Criminology,
Notary public of Kyiv City Notary District
Ukraine, Kyiv
ovk@korotyuk.com
ORCID ID: 0000-0003-0081-3901

FEATURES OF CRIMINAL AND LEGAL PROTECTION OF ECONOMIC AND OTHER INTERESTS OF SUBJECTS OF THE INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS ON UKRAINIAN LANDS UNDER THE CRIMINAL PROVISIONS OF 1903

Abstract. The article analyzes the criminal law provisions of the Criminal Code of 1903, which provided the responsibility for encroachments on objects of intellectual property rights, and defined the peculiarities of criminal legal protection of economic and other interests of subjects of intellectual property rights in Ukrainian lands according to these criminal legal norms. The Criminal Code of 1903 was marked by a significant difference from the Criminal Code of 1845, expressed as a significant reduction in the number of criminal acts, the general humanization of criminal punishment, and in a more progressive approach to the design of criminal law. For example, in Art. 1, the principle of "nullum crimen sine lege" was directly affirmed for the first time, while in criminal laws of earlier times it was laid down but only proceeded from the general content of the articles. Analysis of the criminal law of the Criminal Code of 1903 provisions allowed to conclude that the criminal legal protection of objects of intellectual property rights was carried out at the expense of: 1) criminal law, which provided for liability for attacks on objects of copyright and patent law. In this case, the legal protection of copyright objects was closely linked to the censorship and, in fact, was inseparable from it; 2) the provisions establishing criminal liability for actions related to the disclosure of secrets; 3) provisions relating to the introduction of goods into the market and their circulation there, as well as the importation of goods into the territory of the Russian Empire, which provided for liability for the following acts: a) acts related to the illegal manufacture of works and their introduction into circulation, including the illegal circulation of equipment that may be used for the illicit manufacture of works; b) acts related to the illicit sale or other distribution of works; c) other acts related to the illegal circulation of objects of intellectual property rights.

Keywords: criminal law protection, objects of intellectual property rights, criminal liability, encroachment, Criminal Code of 1903

Formulas: 0, fig.: 0, tabl.: 0, bibl.: 21

JEL Classification: K11, K14, O34

Вступ. Становлення і розвиток кримінального законодавства, зокрема, утворення кримінально-правових норм, які передбачають відповідальність за посягання на об'єкти права інтелектуальної власності, безпосередньо пов'язані з виникненням і розвитком правової охорони цих об'єктів, що, у свою чергу, обумовлювалося наступними чинниками. По-перше, виникнення правової охорони об'єктів права інтелектуальної власності залежало від розуміння суспільного значення людини, а також створюваних нею об'єктів як цінностей, що потребують відповідного рівня охорони з боку держави.

По-друге, ускладнення соціальних зв'язків, формування та подальша еволюція поглядів на поняття «інтелектуальна власність», усвідомлення змісту прав на об'єкти права інтелектуальної власності як виключних прав, відмінних від права власності, пов'язане із технічним прогресом, що дозволив вводити об'єкти права інтелектуальної власності на ринок, виготовляти копії об'єктів і використовувати їх не тільки з естетичною, культурною, освітньою метою, а й у комерційних цілях.

По-третє, побудова правових положень відбувалася з урахуванням традицій та відповідної системи права. Зокрема, якщо охорона за англо-американською системою розповсюджувалася на твір незалежно від категорії його правоволодільця (тобто правова охорона пов'язувалася із об'єктом), то в основі правової охорони за континентальною

системою права була закладена ідея нерозривного зв'язку продукту творчої діяльності з особою його створювача. Таким чином, у центрі регулювання континентальних правових систем знаходилася охорона створювача твору, у той час як англо-американська система була націлена на охорону твору як такого. Зближення цих систем відбулося тільки у XX столітті [Близнец 2003].

По-четверте, впродовж XVIII – XX століть в Україні становлення і розвиток законодавства про інтелектуальну власність відбувалося з урахуванням перебування західноукраїнських земель у складі Австро-Угорщини та Речі Посполитої, а іншої частини України – у складі Російської імперії.

Аналіз досліджень і постановка завдання. Окремі аспекти аналізу кримінально-правових положень, що застосовувалися на вказаних територіях впродовж XIX – початку XX століть, були розглянуті у роботах Берзіна П. С. [Берзин 2018; Берзин 2019], Волинця Р. А. [Волинець 2018], Довгань Г. В. [Довгань 2008], Нерсесяна А. С. [Нерсесян 2010], Харченка В. Б. [Харченко 2011] та деяких інших. Низка науковців присвячують праці сучасним аспектам захисту прав інтелектуальної власності [Anderson 2005], її ролі в управлінні сучасним підприємством в сучасній глобальній економіці [Dźwigoł 2013; Dźwigoł 2015a; Marszałek-Kawa, Chudziński, Miśkiewicz 2018; Dźwigoł 2014; Dźwigoł 2015b; Dźwigoł 2015c; Dźwigoł 2016; Dźwigoł 2018; Dzwigoł, Dźwigoł-Barosz 2018]. Проте, кримінально-правові норми Кримінального уложення 1903 року, що передбачали відповідальність за посягання на об'єкти права інтелектуальної власності, не підлягали комплексному дослідженню і аналізу. З урахуванням вищевикладеного, метою цієї статті є розгляд згаданих кримінально-правових норм і визначення особливостей кримінально-правової охорони економічних та інших інтересів суб'єктів права інтелектуальної власності на українських землях за Кримінальним уложенням 1903 року.

Результати дослідження. У 1903 році Уложення про покарання кримінальні і виправні 1845 року було замінено Кримінальним уложенням, затвердженим Імператорським указом 22.03.1903 року. Варто відмітити про те, що в Указі про затвердження Уложення обґрунтовувалася необхідність кардинальних змін кримінального законодавства. Зокрема, зазначалося, що «змінені під впливом перетворень умови народного життя викликали необхідність привести у відповідність з ними кримінальні закони». Відтак, «новий кримінальний закон, що відповідає сучасним умовам державного і суспільного побуту, буде сприяти успішному відправленню кримінального правосуддя», а також «розмежовуючи область забороненого і дозволеного та протидіючи посяганням, послугує до охорони громадянського порядку і до укріплення у народі відчуття законності, яке має бути постійним керівником кожного як окремо у колі особистої його діяльності, так і в сукупному складі станів і суспільств» [Новое Уголовное уложение 1903]. У той же час, не зважаючи на відміну кріпосного права, кримінально-правові положення все ж вказували на різні соціальні стани громадян і, таким чином, прямо позначали нерівність людей. У літературі вірно відзначено про те, що навіть установлення Уложенням єдиних покарань не означало рівності перед законом і судом. Залишався поділ громадян на привілейованих і непривілейованих [Фецыч 1985]. Незмінною залишилася і законодавчо закріплена пріоритетність інтересів держави над приватними інтересами, що мало вплив на розуміння значення важливих кримінально-правових понять. Наприклад, професор Владіміров Л. Є., розкриваючи поняття злочину у якості свідомого і вольового повстання окремої людини проти принципу охоронних законів, відзначив про те, що злочин по суті являє собою діяння антидержавне, «оскільки представляє відкрите повстання проти веління цілої держави» [Владіміров 2010]. У той

же час, Кримінальне уложення 1903 року відзначалося значною відмінністю від Уложення 1845 року, що виражалося як у значному скороченні кількості кримінально караних діянь, загальній гуманізації кримінальних покарань, так і у більш прогресивному підході до конструювання кримінально-правових положень. Наприклад, у ст. 1 вперше було прямо закріплено «корінну основу кримінального права – принцип *nullum crimen sine lege*», тоді як у кримінальних законах попередніх часів він був закладений, але лише «витікав із загального змісту статей» [Уголовное Уложение, съ изложениемъ разсуждений, на коиъ оно основано. Глава первая. О преступныхъ дияниях и наказаніяхъ вообщее 1910]. Аналіз кримінального законодавства того часу дозволяє зробити висновок, що законодавцем приділялася значна увага врегулюванню питань випуску у світ, введення в обіг і подальшої реалізації об'єктів авторського права, а також інших товарів, у тому числі тих, що тим чи іншим чином пов'язані із використанням об'єктів права інтелектуальної власності (наприклад, торгових марок).

З огляду на це, варто звернути увагу на такі положення, що установлювали кримінальну відповідальність за посягання на об'єкти права інтелектуальної власності.

1. Кримінально-правові норми, що передбачали відповідальність за посягання на об'єкти авторського і патентного права.

Правова охорона об'єктів авторського права все ще була тісно пов'язана із цензурою і, фактично, була невіддільною від неї. Законодавчі норми містили низку статей щодо відповідальності за випуск у світ твору, який не відповідає закону за змістовними характеристиками або з порушенням порядку, визначеного законодавством щодо випуску творів у світ.

У главі тридцять п'ятій «Про злочинні посягання проти прав авторських і привілеїв на винаходи» Уложення містився ряд норм, що установлювали кримінальну відповідальність за посягання проти об'єктів права інтелектуальної власності. До них відносилися наступні:

- самовільне використання, повністю або частково, чужого права літературної, музичної чи художньої власності (ч. 1 ст. 620); у ч. 2 цієї ж норми передбачалася відповідальність за ці ж дії, вчинені самовільним виданням або розмноженням з метою збуту твору літературного, музичного або художнього, а у ч. 3 – за дії, що виявлялися у самовільному виданні чужого літературного, музичного або художнього твору під своїм ім'ям;
- самовільне користування чужим виданим в установленому порядку привілеєм на винахід або чужим правом на відтворення заявлених в установленому порядку заводських, фабричних або ремісничих моделі чи малюнку (ст. 621);
- зберігання торговцем для продажу або ввезення з-за кордону для продажу або продаж предмета, що завідомо виготовлений з порушенням права літературної, музичної або художньої власності або привілею на винахід (ст. 622) [Новое Уголовное уложение 1903].

Велика увага законодавця приділялася змісту твору та характеристикам іншого об'єкта авторського права. Згідно із ст. 281 Уложення, кримінально караним визнавалося діяння, що полягало у «зберіганні для продажу, у продажу, у публічному виставленні або в іншому розповсюдженні завідомо безсоромних творів і зображень» [Новое Уголовное уложение 1903]. Заборонявся обіг творів, що містять у собі образи. Згідно із ст. 533 Уложення, кримінальному покаранню у вигляді ув'язнення підлягала особа, винна «в образі у розповсюджених або публічно виставлених творах друку, листі чи зображенні». Додатковому покаранню у вигляді грошового стягнення підлягав редактор чи видавець періодичного видання, у якому розміщувався образливий твір, лист чи зображення [Новое Уголовное уложение 1903]. Відповідно до положень ст. 540 Уложення, кримінально караним визнавалося діяння, пов'язане із «розголошенням завідомо неправдивої обставини, що підриває довіру

до промислової чи торгівельної діяльності особи, суспільства або установи, або до здатності особи виконувати зобов'язання її звання або заняття». Кваліфікуючою ознакою даного злочину визначалося вчинення цих дій «у розповсюджуваних публічно виставлених творів друку, листі або зображенні, або у публічній промові, або з метою завдати майнову шкоду чи отримати майнову вигоду» [Новое Уголовное уложение 1903]. Окрім того, передбачалася кримінальна відповідальність за створення творів, які містять у собі заклики до незаконних дій. Зокрема, кримінально караними визнавалися діяння, пов'язані як із «проголошенням або читанням публічної промови чи твору» або «розповсюдженням чи публічним виставленням» такого твору або зображення» (ст. 129), так і з їх створенням (ст. 132) [Новое Уголовное уложение 1903]. Це зумовлювало виключення з обігу об'єктів авторського права, які містили у собі вказані ознаки. Зберігалася кримінальна відповідальність за незаконне використання або присвоєння фамільного гербу (ст. 272) [Новое Уголовное уложение 1903], а також за «викрадення з метою присвоєння, таємно чи відкрито, документа або кореспонденції» (ст. 581) [Новое Уголовное уложение 1903].

Варто звернути увагу на те, що в Уложенні 1903 року для позначення об'єктів правової охорони використовувалися формулювання «торговий знак», а також «малюнок або модель». Згідно із ст. 356 Уложення, підлягали кримінальній відповідальності «промисловець або торговець, винний: 1) у самовільному виставленні на виготовленому ним чи такому, що знаходиться у нього для продажу, товарі, або на упаковці чи посуді, у яких зберігаються товари, або на комерційній об'яві, прейс-куранті чи бланку, товарного знаку, що точно відтворює або такого, що явно сходиться з таким же товарним знаком, який перебуває завідомо у виключному використанні іншого промисловця або торговця; 2) у зберіганні для продажу або у продажу товару з вказаним у попередньому пункті завідомо виставленим самовільно знаком або у випуску в обіг такого товару для торгових цілей» [Новое Уголовное уложение 1903]. У ст. 357 передбачалася відповідальність за розміщення товарного знака «із забороненими написом чи зображенням», а також за зберігання товарів із таким знаком, а у ст. 359 – «за вживання без належного дозволу у торгівлі, при привозі предметів, при виробництві усякого роду зборів, на вивісках або об'явах торгових або промислових закладів, знаку, що присвоєний заснованому у встановленому порядку товариству». Відповідно до ст. 358 Уложення, кримінальному покаранню підлягав «винний у вживанні на виробі знаку, встановленого для обмеження прав використання малюнком або моделлю, без попередньої заявки малюнку чи моделі у передбаченому порядку».

В окремих випадках, кримінальним законодавством забезпечувалася охорона цілісності матеріальних носіїв, в яких було втілено об'єкти права інтелектуальної власності. Наприклад, у ст. 550 Уложення передбачалася кримінальна відповідальність за пошкодження публічного пам'ятника, встановленого з дозволу уряду, а також предмету науки чи мистецтва, належних Імператорським палацам або публічним бібліотекам, музею чи іншому державному або громадському сховищу [Новое Уголовное уложение 1903]. Такий підхід, з одного боку, свідчив про визнання законодавцем важливості (цінності) цих об'єктів для суспільства і держави, а, з іншого, - вказував на охорону, передусім, загальнодержавного інтересу, оскільки не був направлений на забезпечення цілісності таких саме предметів матеріального світу, належних приватним особам.

2. Положення, що встановлювали кримінальну відповідальність за діяння, пов'язані із розголошенням таємниць.

Глава двадцять дев'ята «Про розголошення таємниць» Уложення уміщувала у себе статті, що передбачали кримінальну відповідальність за неправомірне розголошення відомостей, які мали б зберігатися у таємниці. До них відносилися наступні:

- умисне оголошення відомості особою, яка «по своєму званню» зобов'язана була зберігати її у таємниці, вчинене без достатніх важливих причин, якщо це могло спричинити майнову шкоду або зганьбити особу, до якої вона відноситься (ст. 541);
- самовільне відкриття завідомо чужого листа, депеші або іншого паперу, а також оголошення відомостей, які в них зберігалися та які могли зганьбити особу, до якої вони відносилися (ст. 542);
- розголошення особою, що служить на заводі, фабриці або іншому промисловому закладі, або їх працівником, особливих, що використовуються на заводі, фабриці чи закладі, або запропонованих до використання прийомів виробництва, які ввірені винному, як такі, що підлягають збереженню у таємниці (ч. 1 ст. 543); у ч. 2 цієї ж статті передбачалася відповідальність за ці ж дії, вчинені «з метою завдати майнову шкоду підприємству або отримати майнову вигоду»;
- умисне оголошення особою, що перебуває на службі у кредитній установі, акціонерному товаристві або банкірському закладі, відомостей, що завідомо складають таємницю цих установи, товариства чи закладу та які не підлягають оголошенню (ч. 1 ст. 544); у ч. 2 цієї ж статті передбачалася відповідальність за ці ж дії, вчинені «з метою нашкодити кредиту означених установи, товариства або закладу, або кредиту приватних осіб, які довірили їм своє майно чи майновий інтерес, або отримати майнову для себе вигоду»;
- розголошення комерційної таємниці особою, яка перебуває на службі у торговому підприємстві, з метою нашкодити кредиту хазяїна підприємства або отримати майнову для себе вигоду (ст. 545) [Новое Уголовное уложение 1903].

Оголошення у виданні відомості, яка згідно із законом могла би бути оголошена лише з особливого на те дозволу, або оголошення у виданні відомості всупереч забороні на її оголошення каралося згідно із ст. 305 Уложення [Новое Уголовное уложение 1903]. Належний порядок обігу інформації на біржі забезпечувався кримінально-правовою охороною на підставі ст. 264 Уложення, згідно з якою установлювалася відповідальність за «розповсюдження на біржі або серед осіб, які займаються біржовими операціями, неправдивих чуток, що завідомо можуть вплинути на укладення біржових угод» [Новое Уголовное уложение 1903].

Окрім того, згідно із ст. 580 Уложення, кримінальному покаранню підлягав засновник акціонерного товариства або завідуючий чи розпорядник справами в основаних з дозволу уряду кредитній установі, товаристві взаємного страхування, товаристві на паях чи акціонерному товаристві, винний: 1) у повідомленні уряду при витребуванні дозволу на відкриття акціонерного товариства завідомо неправдивих відомостей про підприємство, що засновується, якщо таке повідомлення могло завдати шкоду акціонерам; 2) у поміщенні завідомо неправдивих відомостей про стан справ чи рахунків установи, спільності чи товариства у публікації, звіті, балансі чи торговій книзі; 3) у наданні завідомо невірною розрахунку по обчисленню і по видачі дивіденду [Новое Уголовное уложение 1903].

У ст. 655 передбачалася кримінальна відповідальність за розголошення службовцем відомих йому по службі або внаслідок зловживань ним службовими повноваженнями відомостей, які повинні були завідомо зберігатися у таємниці: 1) способів, що використовуються при виготовленні державних кредитних паперів або секретних ознак цих паперів; 2) належного уряду чи приватній особі секрету особливих прийомів виробництва

яких-небудь предметів чи робіт; 3) таємниці торгів по казенним чи суспільним підрядам або поставкам, коли торги здійснюються через закриті об'яви [Новое Уголовное уложение 1903].

3. Положення, що стосувалися впровадження товарів на ринок і їх обігу на ринку, а також ввезення товарів на територію Російської Імперії.

Кримінальним уложенням передбачалася низка норм, які врегульовували питання виробництва, впровадження в обіг і продажу товарів з урахуванням установлених державою процедур (проходження контролю якості, обов'язкове використання клейм, наклеювання ярликів тощо). Ці норми стосувалися виготовлення і торгівлі продуктами харчування (наприклад, статті 214 – 217 Уложення), льону (ст. 342), порядку відкриття торгівельних, промислових товариств, а також проведення ними товарно-грошових операцій (ст. 318 Уложення), випуску цінних паперів (ст. 331), здійснення торгівлі в іншій, ніж це дозволено, місцевості (ст. 335), порушення законодавства про накладення клейм (ст. 349), незаконного ввезення на територію Російської Імперії та перевезення певних товарів (ст. 346) тощо. Обіг об'єктів права інтелектуальної власності також підлягав правовому регулюванню. У Главі 15 «Про порушення постанов про нагляд за друком» Кримінального уложення містилися такі норми, що передбачали кримінальну відповідальність за такі діяння, пов'язані із неправомірним виготовленням, введенням в обіг і продажем творів:

а) діяння, пов'язані із незаконним виготовленням творів і їх впровадженням в обіг, у тому числі незаконним обігом обладнання, що може бути використане для незаконного виготовлення творів. До цих діянь відносилися наступні:

- «організація або утримання закладу для тиснення, хоча б навіть з одним станком, без установленого законом дозволу» (ч. 1 ст. 292), а також утримання такого закладу «з вжиттям заходів до приховування його від установленого нагляду» (ч. 2 ст. 292);
- невиконання завідуючим закладом для тиснення наступних дій: 1) не заявлення про зміну числа станків або розміру чи друкарських машин; 2) невиконання визначених законодавством правил щодо ведення шнурових книг для внесення належних до друку робіт; 3) початок друку періодичного видання до отримання свідоцтва про дозвіл на видання або квитанції на приймання видавничої застави; 4) випуск в обіг із закладу для тиснення періодичного чи іншого видання без дотримання визначених законодавством правил (ст. 293);
- здійснення особою, що займається виготовленням чи продажем приналежностей тиснення, наступних дій: 1) невиконання правил щодо ведення шнурових книг для запису проданих приналежностей тиснення; 2) продаж друкованого станку або шрифту особі, яка не має за законом право на їх придбання (ст. 295);
- допущення з боку творця, видавця, завідувача закладом для тиснення або книгопродавця до друку і виходу в обіг виробу тиснення, у змісті якого містяться ознаки злочинного діяння (ст. 307);
- випуск в обіг із закладу для тиснення видання: 1) із завідомо неправдивим означенням про дозвіл щодо нього цензурою; 2) із завідомо неправдивим зазначенням закладу, у якому воно відтиснуто; 3) із завідомо неправдивим позначенням імені видавця або відповідального редактора (ст. 294);
- діяння, що включали в себе: 1) друк без установленого законом дозволу виробу тиснення, для друку якого завідомо потребується попередній дозвіл цензурної чи іншої установи; 2) допуск після даного цензурою дозволу на видання твору при здійсненні його друку додавання чи зміни, що суперечать загальним правилам цензури, або поміщення у видання малюнку, що завідомо не перебував на розгляді цензурою; 3) друк

- твору, що завідомо заборонений вироком суду або внесений у список заборонених книг (ст. 299);
- випуск в обіг завідомо затриманого цензурою видання (ст. 300). У цій же нормі передбачалася відповідальність за приховування такого видання, що могло бути вчинене спеціальними суб'єктами, а саме: «утримувачем закладу для тиснення, фактором, набірником або особою, що служить у такому закладі»;
 - вчинення видавцем періодичного видання таких дій: 1) випуск в обіг періодичного видання до отримання установленого законом дозволу; 2) не повідомлення в установленому законом порядку про перехід періодичного видання до іншої особи; 3) ненадання у встановлений законом строк до цензурної установи визначеного числа примірників видання, що виходить без попередньої цензури; 4) друк у періодичному виданні статті, яка виходить за межі визначеної програми видання (ст. 303);
 - вчинення видавцем періодичного видання, що тимчасово зупинене, порушення заборони видавати це видання або видавати своїм підписникам взамін його інше видання від імені цієї ж редакції (ст. 304).
- б) діяння, пов'язані із незаконним продажем чи іншим розповсюдженням творів:
- відкриття книжкової лавки або читальні, або здійснення торгівлі виробами тиснення без установленого законом чи обов'язковою постановою дозволу (ст. 296);
 - здійснення вуличної або розносної торгівлі виробами тиснення без установленого законом чи обов'язковою постановою дозволу (ст. 297);
 - зберігання для продажу, продаж або інше розповсюдження торгівцем виробами тиснення чи утримувачем читальні: 1) видання, що внесене до списку заборонених або про заборону якого об'явлено у встановленому порядку; 2) видання, що завідомо підлягало попередньому перегляду цензури, але такого, що не мало цензурного дозволу (ст. 298);
 - виготовлення або зберігання для продажу чи продаж розкольницьких богослужбних книг, не дозволених для перебування в обігу (ст. 301); публічна постановка або виконання на сцені завідомо забороненого до виконання або такого, що не перебував на розгляді цензури літературного або музичного твору (ст. 302) [Новое Уголовное уложение 1903];
- в) інші діяння, пов'язані із незаконним обігом об'єктів права інтелектуальної власності:
- передбачалася кримінальна відповідальність за ненадання редактором періодичного видання, яке виходить без попередньої цензури, Міністерству внутрішніх справ звання, імені та прізвища автора статті, надрукованої у такому виданні (ст. 308) [Новое Уголовное уложение 1903];
 - згідно із ст. 347 Уложення передбачалася кримінальна відповідальність за підроблення печатки або іншого знаряддя, що слугує для накладення посвідчувального знаку від імені урядової чи громадської установи чи службовця, за замовленням неповноважної особи;
 - відповідальність за порушення порядку проставлення клейм на окремі види товарів, що перебували в обігу, була передбачена у ст. 348 Уложення.

Слід також виділити норми, що передбачали кримінальну відповідальність за вчинення різних видів підроблень (статті 347, 351, 433, 434, 435, 448 - 452 Уложення тощо), що у тому числі включало в себе підроблення гербового паперу, марки чи цінного знаку, а також підроблення документів, «що містить неправдиве посвідчення» певних фактів, а також

підроблення гербової печатки, що, зокрема, могло бути пов'язане із незаконним введенням в обіг твору чи іншого об'єкта права інтелектуальної власності.

Висновки. З урахуванням вищевикладеного, можна дійти висновку, що кримінально-правова охорона економічних та інших інтересів суб'єктів права інтелектуальної власності на українських землях за Кримінальним уложенням 1903 року здійснювалася за рахунок: 1) кримінально-правових норм, що передбачали відповідальність за посягання на об'єкти авторського і патентного права. При цьому, правова охорона об'єктів авторського права була тісно пов'язана із цензурою і, фактично, була невіддільною від неї; 2) положень, що встановлювали кримінальну відповідальність за діяння, пов'язані із розголошенням таємниць; 3) положень, що стосувалися впровадження товарів на ринок і їх обігу на ринку, а також ввезення товарів на територію Російської Імперії, які передбачали відповідальність за такі діяння: а) діяння, пов'язані із незаконним виготовленням творів і їх впровадженням в обіг, у тому числі незаконним обігом обладнання, що може бути використане для незаконного виготовлення творів; б) діяння, пов'язані із незаконним продажем чи іншим розповсюдженням творів; в) інші діяння, пов'язані із незаконним обігом об'єктів права інтелектуальної власності.

Література

- Берзін, П. С. (2018). Джерела карного законодавства Австрійської та Австро-Угорської імперій, що застосовувались на українських землях // *Вісник кримінального судочинства*. №1, 68 – 76
- Берзін, П. С. (2019). *Кримінальне право України*. Загальна частина : підручник: у 3-х т. – Т. I. Загальні засади / 2-ге вид. виправ. та доп. – Київ: ВД "Дакор", 562
- Близнец, И. А. (2003). *Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации: теоретико-правовое исследование: диссертация на соискание ученой степени доктора юридических наук: специальность 12.00.01 – теория и история права и государства; история правовых учений / Российская академия государственной службы при Президенте Российской Федерации*. – Москва, 381
- Владіміров, Л. Є. (2010). *Курс кримінального права*. Частина перша: основи сучасного кримінального права. Репр. вид. – К. : ПАЛИВОДА А. В., 388
- Волинець, Р. А. (2018). *Кримінально-правова охорона фондового ринку: сучасний стан та перспективи вдосконалення: монографія / Київ: ВД Дакор, 452*
- Довгань, Г. В. (2008). *Становлення та розвиток законодавства України про інтелектуальну власність (історико-правовий аспект): дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук: спеціальність – 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень / Львівський національний університет імені Івана Франка*. – Львів, 222
- Нерсисян, А. С. (2010). *Кримінально-правова охорона прав інтелектуальної власності: Монографія*. – Хмельницький: Вид-во Хмельницького університету управління та права, 192
- Новое Уголовное уложение. Высочайше утвержденное 22 марта 1903 г. съ приложением Предметного Алфавитного Указателя (1903)*. – С.-Петербург. Издание Каменноостровского Юридического Книжного Магазина В. П. Анисимова, 249
- Уголовное Уложение, съ изложением разсуждений, на коихъ оно основано. Глава первая. О преступныхъ дияніяхъ и наказаніяхъ вообще (1910)*. Петербургъ, Издание Государственной Канцеляріи, 453

- Фецыч, Г. В. (1985). *Реакционная сущность системы преступлений и наказаний по Уголовному уложению 1903 года и практики его применения: автореф. дисс. На соискание ученой степени кандидата юридических наук: специальность 12.00.01 – теория и история государства и права; история политических и правовых учений / Киевский ордена Ленина и ордена Октябрьской революции Государственный университет им. Т. Г. Шевченко.* – Киев, 18
- Харченко, В. Б. (2011). *Кримінально-правова охорона прав на результати творчої діяльності та засоби індивідуалізації в Україні: монографія / Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 480*
- Anderson, J. (2005). The Making of Indigenous Knowledge in Intellectual Property Law in Australia. *International Journal of Cultural Property*, 12(3), 347-373. <https://doi.org/doi:10.1017/S0940739105050174>
- Dźwigoł, H. (2015a). *Business Management*. Oxford: Alpha Science International Ltd.
- Dźwigoł, H. (2014). Menedżerowie przyszłości a zarządzanie strategiczne. *Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej, Organizacja i Zarządzanie*, 70, 93-104. [in Polish].
- Dźwigoł, H. (2016). Modelling of restructuring process. *Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej, Organizacja i Zarządzanie*, 99, 89-106.
- Dźwigoł, H. (2015b). Warsztat badawczy w naukach o zarządzaniu. *Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej, Organizacja i Zarządzanie*, 83, 133-142.
- Dźwigoł, H. (2018). Współczesne procesy badawcze w naukach o zarządzaniu. *Uwarunkowania metodyczne i metodologiczne*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN. [in Polish].
- Dźwigoł, H. (2015c). Założenia do budowy metodyki badawczej. *Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej, Organizacja i Zarządzanie*, 78, 99-116.
- Dźwigoł, H. (2013). Zarządzanie przedsiębiorstwem w warunkach XXI wieku. Gliwice: Wydawnictwo Politechniki Śląskiej. [in Polish].
- Dzwigoł, H., & Dźwigoł-Barosz, M. (2018). Scientific Research Methodology in Management Sciences. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, 2(25), 424-437. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i25.136508>
- Marszałek-Kawa, J., Chudziński, P., & Miśkiewicz, R. (2018). *Gospodarka globalna w świetle wyzwań Industry 4.0 [Global Economy in the Light of Industry 4.0 Challenges]*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek. [in Polish].

References

- Anderson, J. (2005). The Making of Indigenous Knowledge in Intellectual Property Law in Australia. *International Journal of Cultural Property*, 12(3), 347-373. <https://doi.org/doi:10.1017/S0940739105050174>
- Berzin, P. S. (2018). Dzherela karnogo zakonodavstva Avstrlyskoyi ta Avstro-Ugorskoyi Imperly, scho zastosovuvalis na ukrayinskih zemlyah / *Visnik krimlnalnogo sudochinstva*. №1, 68 – 76
- Berzin, P. S. (2019). Kriminalne pravo Ukrayini. Zagalna chastina: pidruchnik : u 3-h t. – T. I. Zagalni zasady / 2-ge vid. viprav. ta dop. – Kiyiv: VD "Dakor", 562
- Bliznets, I. A. (2003). *Pravo intelektualnoy sobstvennosti v Rossiyskoy Federatsii: teoretiko-pravovoe issledovanie: dissertatsiya na soiskanie uchenoy stepeni doktora yuridicheskikh nauk: spetsialnost 12.00.01 – teoriya i istoriya prava i gosudarstva; istoriya pravovyih ucheniy / Rossiyskaya akademiya gosudarstvennoy sluzhbyi pri Prezidente Rossiyskoy Federatsii.* – Moskva, 81
- Dźwigoł, H. (2015a). *Business Management*. Oxford: Alpha Science International Ltd.

- Dźwigoł, H. (2014). Menedżerowie przyszłości a zarządzanie strategiczne. *Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej, Organizacja i Zarządzanie*, 70, 93-104. [in Polish].
- Dźwigoł, H. (2016). Modelling of restructuring process. *Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej, Organizacja i Zarządzanie*, 99, 89-106.
- Dźwigoł, H. (2015b). Warsztat badawczy w naukach o zarządzaniu. *Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej, Organizacja i Zarządzanie*, 83, 133-142.
- Dźwigoł, H. (2018). Współczesne procesy badawcze w naukach o zarządzaniu. *Uwarunkowania metodyczne i metodologiczne*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN. [in Polish].
- Dźwigoł, H. (2015c). Założenia do budowy metodyki badawczej. *Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej, Organizacja i Zarządzanie*, 78, 99-116.
- Dźwigoł, H. (2013). Zarządzanie przedsiębiorstwem w warunkach XXI wieku. Gliwice: Wydawnictwo Politechniki Śląskiej. [in Polish].
- Dzwigoł, H., & Dźwigoł-Barosz, M. (2018). Scientific Research Methodology in Management Sciences. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, 2(25), 424-437. <https://doi.org/10.18371/fcaptop.v2i25.136508>
- Dovgan, G. V. (2008). *Stanovlennya ta rozvitok zakonodavstva Ukrayini pro Intelektualnu vlasnist (Istoriko-pravoviy aspekt): disertatsiya na zdobuttya naukovogo stupenya kandidata yuridichnih nauk: spetsialnist - 12.00.01 - teoriya ta istoriya derzhavi i prava; Istorlya poltichnih i pravovih vchen / Lvivskiy natsionalniy unversitet Imeni Ivana Franka. - Lviv, 222*
- Fetsyich, G. V. (1985). *Reaktsionnaya suschnost systemy prestupleniy i nakazaniy po Ugolovnomu ulozheniyu 1903 goda i praktiki ego primeneniya: avtoref. diss. Na soiskanie uchenoy stepeni kandidata yuridicheskikh nauk: spetsialnost 12.00.01 - teoriya i istoriya gosudarstva i prava; istoriya politicheskikh i pravoviyh ucheniy / Kievskiy ordena Lenina i ordena Oktyabrskoy revolyutsii Gosudarstvenniy universitet im. T. G. Shevchenko. - Kiev, 18*
- Harchenko, V. B. (2011). *Kriminalno-pravova ohorona prav na rezultati tvorchoyi dlyalnosti ta zasobi Individualizatsiyi v Ukrayini: monograflya / H.: HNU Imeni V. N. Karazlna, 480*
- Marszałek-Kawa, J., Chudziński, P., & Miśkiewicz, R. (2018). *Gospodarka globalna w świetle wyzwań Industry 4.0 [Global Economy in the Light of Industry 4.0 Challenges]*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek. [in Polish].
- Nersesyan, A. S. (2010). *Kriminalno-pravova ohorona prav Intelektualnoyi vlasnosti: Monograflya. - Hmel'nitskiy: Vid-vo Hmel'nitskogo unversitetu upravlnnya ta prava, 192*
- Novoe Ugolovnoe ulozhenie. Vyisochayshe utverzhdennoe 22 marta 1903 g. s' prilozhenlem' Predmetnago Alfavitnago Ukazatelya (1903). S.-Peterburg'. Izdanle Kamennooostrovskago Yuridicheskago Knizhnago Magazina V. P. Anisimova, 249*
- Ugolovnoe Ulozhenie, s' izlozhenlem' razsuzhdenly, na koih' ono osnovano. Glava pervaya. O prestupnyih' deyaniyah i nakazaniyah voobsche (1910). S.-Peterburg, Izdanle Gosudarstvennoy Kantselyarii, 453*
- Vladimirov, L. E. (2010). *Kurs kriminalnogo prava. Chastina persha: osnovi suchasnogo kriminalnogo prava / Repr. vid. - K.: PALIVODA A. V., 388*
- Volinets, R. A. (2018). *Kriminalno-pravova ohorona fondovogo rinku: suchasniy stan ta perspektivi vdoskonalennya: monograflya / KiYiv: VD Dakor, 452*

Received: 19.06.2019

Accepted: 26.06.2019

Published: 01.10.2019